

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 375/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Máriou Padalovou, advokátkou, Námestie M. R. Štefánika 1, Žilina, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Em 2/2016 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 25. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej aj „okresný súd“) v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať tak, aby bola vec čo najrýchlejšie meritórne prejednaná a rozhodnutá, a priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresnému súdu bol 13. februára 2016 doručený návrh sťažovateľa na výkon rozsudku okresného súdu č. k. 37 P 475/2011 z 5. augusta 2013 o úprave styku sťažovateľa s jeho maloletými deťmi. Prvýkrát sa sťažovateľ obrátil na predsedu okresného súdu so sťažnosťou na prietahy v súdnom konaní 9. mája 2017, ktorá bola vyhodnotená ako nedôvodná. Z dôvodu pretrvávajúcej nečinnosti podal sťažovateľ 28. júna 2018 a 22. novembra 2018 urgenciu so žiadosťou, aby okresný súd v predmetnej veci konal. Okresný súd uznesením z 11. januára 2019 konanie o výkon rozhodnutia zastavil a vyhlásil ho za neprípustný. Na základe odvolania sťažovateľa Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 8 CoP 11/2016 z 30. apríla 2019 uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Spis bol okresnému súdu vrátený 10. júna 2019. Okresný súd vydal 27. októbra 2020 uznesenie o nariadení neodkladného opatrenia, ktorým bola rodičom a maloletým deťom uložená povinnosť

podrobiť sa odbornému poradenstvu po dobu šiestich mesiacov. Sťažovateľ podal 8. augusta 2022 ďalšiu sťažnosť predsedovi na postup okresného súdu, po ktorej vybavením sa obrátil na predsedníčku krajského súdu so žiadosťou o prešetrenie vybavenia jeho sťažnosti. Tá bola vyhodnotená ako dôvodná a podpredseda okresného súdu sa sťažnosťou na prietahy opätovne zaoberal, pričom prietahy nezistil a poukázal na náročnosť konania zasahujúceho do práv rodičov a detí. Sťažovateľ sa aj v tomto prípade obrátil na predsedníčku krajského súdu so žiadosťou o prešetrenie vybavenia jeho sťažnosti. Tá v odpovedi z 13. marca 2023 konštatovala dôvodnosť sťažnosti a nariadila dohľad nad konaním v trojmesačných lehotách. Medzitým vydal okresný súd 4. októbra 2022 uznesenie, ktorým výkon rozhodnutia vyhlásil za neprípustný a konanie zastavil. Odvolanie sťažovateľa bolo okresnému súdu doručené 24. októbra 2022 a spis bol 10. januára 2023 predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní. Podľa zistení ústavného súdu sa spis aj v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti nachádza na krajskom súde.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ je toho názoru, že v napadnutom konaní došlo k neprimeraným, nedôvodným a značným prietahom. Výška navrhovaného finančného zadosťučinenia vychádza z doby trvania súdneho konania a dopadu na maloleté deti a vlastnú citovú ujmu sťažovateľa.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní o jeho návrhu na výkon rozhodnutia o úprave styku s maloletými deťmi.

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7. Jednou zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je v prípadoch, keď sa ňou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej „len ESĽP“) (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009) a vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (I. ÚS 234/2023).

8. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 102/05, II. ÚS 387/06, IV. ÚS 237/09, II. ÚS 290/09, IV. ÚS 42/2010, II. ÚS 445/2016, II. ÚS 751/2017, IV. ÚS 632/2018, III. ÚS 71/2018, I. ÚS 61/2020) sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie tohto základného práva označenými orgánmi (v tomto prípade okresným súdom) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva postupom všeobecného súdu, ústavnej sťažnosti nie je možné vyhovieť a ústavný súd ju spravidla odmietne pre zjavnú neopodstatnenosť už pri predbežnom prerokovaní.

9. V prejednávanej veci v čase podania ústavnej sťažnosti (25. mája 2023), ako aj v čase jej predbežného prerokovania, čo vyplýva zo zistení ústavného súdu, sa konanie vo veci sťažovateľa vedie na krajskom súde, ktorému vec bola postúpená 10. januára 2023 na rozhodnutie o odvolaní. Z uvedeného je zrejmé, že ešte pred podaním ústavnej sťažnosti konal už v právnej veci sťažovateľa krajský súd a okresný súd, ktorý sťažovateľ označil ako porušovateľa jeho práv, už v tom čase nemohol ovplyvniť priebeh napadnutého konania, a preto ani porušiť namietané právo sťažovateľa. Vydaním uznesenia o vyhlásení výkonu rozhodnutia za neprípustný a zastavení konania 4. októbra 2022 a postúpením odvolania spolu so spisovým materiálom krajskému súdu už okresný súd vykonal všetky relevantné úkony smerujúce k prejednaniu veci a odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa.

10. Ústavný súd ďalej uvádza, že podľa § 45 zákona o ústavnom súde je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh rozhodnutia vo veci samej, ktorého sa sťažovateľ domáha (petit). To znamená, že ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čo sťažovateľ žiada v petite ústavnej sťažnosti, a iba vo vzťahu k subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (čl. 2 ods. 2 ústavy). Z tohto dôvodu sa ústavný súd nemohol vecne zaoberať postupom krajského súdu po postúpení mu veci, pretože krajský súd sťažovateľ neoznačil za porušovateľa svojich práv a ani svoje námietky nesmeroval k prípadným prietahom v postupe krajského súdu.

11. Ústavný súd pripomína, že pri hodnotení toho, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, EŠLP posudzuje dĺžku konania ako celok bez ohľadu na jednotlivé fázy konania (pozri napr. rozsudky EŠLP vo veciach Bubláková proti Slovenskej republike z 15. 2. 2011, Čičmanec proti Slovenskej republike z 28. 6. 2016). Treba však podotknúť, že EŠLP vo svojom rozhodovaní koná proti Slovenskej republike ako porušovateľovi práv a z toho dôvodu posudzovaná dĺžka konania ako celok je relevantná. Pri posudzovaní veci ústavným súdom v konaní podľa čl. 127 ústavy ústavný súd koná proti konkrétnemu porušovateľovi práv sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti. Ak sťažovateľom označený porušovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti vo veci sťažovateľa už rozhodol, nemohol byť v čase podania sťažnosti porušovateľom práv sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov za predpokladu, že sa mu vec súdom vyššej inštancie nevrátila na ďalšie konanie (I. ÚS 234/2023, IV. ÚS 517/2021, I. ÚS 208/2023).

12. Sťažovateľ mal dostatočný časový priestor napadnúť ústavnou sťažnosťou porušenie svojho práva v čase, keď okresný súd mal dispozíciu s vecou, a nie až *ex post*, keď už dĺžku konania (vzhľadom na skončenie veci u neho) nemohol nijako ovplyvniť (napr. vec bola zaslaná

odvolaciemu súdu na konanie o odvolaní). Ak účelom ústavnej sťažnosti je zjednanie nápravy smerujúcej k ukončeniu (prieťahovej) veci v primeranej lehote, a tým k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa, nemožno na výsledok nahliadať len cez prizmu primeraného finančného zadostučinenia, ktoré by nemalo byť ponímané ako výsledok a cieľ tohto konania, ale ako dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva. Ústavný súd však pri konkrétnych okolnostiach úplne nevylučuje aj spočítavanie dĺžky konania u rôznych porušovateľov (napr. IV. ÚS 81/2019, I. ÚS 103/2019, I. ÚS 282/2019), v tomto konkrétnom prípade však o taký prípad nejde.

13. Striktné posudzovanie toho, či v čase podania ústavnej sťažnosti mohlo trvať porušovanie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom konkrétneho štátneho orgánu, nie je absolútne (I. ÚS 390/2019, III. ÚS 728/2017 a I. ÚS 170/2017). Preto v osobitných prípadoch ústavný súd posúdil postup súdov viacerých inštancií, avšak išlo o prípady, keď bola sťažnosť podaná proti súdom viacerých inštancií, ktorých činnosť bola rovnako nesústredená a neefektívna, čoho následkom bolo zjavné porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v prípadoch, v ktorých bolo potrebné prihliadnuť aj na význam veci pre sťažovateľa (porov. III. ÚS 12/2023).

14. Napriek skutočnosti, že prvoinštančné konanie trvalo od podania návrhu sťažovateľa 3. februára 2016 do vydania ostatného (zatiaľ nie právoplatného) uznesenia o vyhlásení výkonu rozhodnutia za neprípustný a o zastavení konania 4. októbra 2022 viac než šesť rokov, čo okresnému súdu treba jednoznačne vytknúť, ústavný súd vzhľadom na už uvedenú argumentáciu ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

15. Z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

16. V závere ústavný súd poukazuje na to, že právna neistota sťažovateľa bude odstránená až právoplatným skončením veci, a dopĺňa, že ak by ďalší priebeh konania signalizoval vznik ďalších prieťahov, toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni sťažovateľovi, aby po splnení všetkých zákonných podmienok predložili ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu